

אוצרות

גליון שפועי מאוצרותיהם של רביה"ק רבי נחמן מברסלב ותלמידיו זיע"א

התחדשות

פוחת שערים

לאחר שאזלה מן השוק המהדרה הקודמת של הספר הנפלא 'פוחת שערים', הוא יוצא שוב לאור, במהדורה מורחבת.

הספר נודע במיוחד כפוחת שער להבנת כתבי האריז"ל.

נלקט מספרי רבינו ותלמידיו, ובפרט מהספיק 'ליקוטי הלכות'; שבו כותב מוהר"ת, כי "על פי הדברים המנוארים בדברינו תוכל לעשות לך דרך להבין מעט מועיר בדרכי הקבלה של הוזהר הקי' והאריז"ל וכו'. שכל תורה ותורה וכל מעשה ומעשה [מתורתו ומעשיותיו של רבינו] היא פוחתת שערים רבים של השגת אלוקות ... שעל ידם יכולים להבין גם כל דרכי הקבלה" (הלי' תפילין ה, לט).

להשיג בחנויות ספרי ברסלב ברחבי הארץ,

הפצה ראשית: 052-7688173

החכמה לא להיות 'חכם'

יצר הרע, אוי הצר הצורר הזה היושב בין מפתחי הלב, מסית ומפתה, מחליש וממוטט, מרחיק ומפיל. כלונו כאובים ודוויים מן התוצאות ההרסניות שלו.

אך דומה שמעטים עומדים על תחילת דרכו בלב האדם. אנחנו רק מרגישים אותו כאשר החבלים העבים שלו כבר כופתים אותנו. אולם, אין אנו שמים לב בשעה שהוא מתחיל לטוות סביבנו את אותם קורי עכביש שמוסיפים מדי פעם להתעבות עד כדי עבותות עבות שאינן ניתקות.

ההתחלה שלו כל כך עדינה ובלתי מורגשת, אין לה אפילו ריח של עבירה או של תאוה גשמית. רק צדיקים אמיתיים יידעו להצביע על הנקודה הדקה הזאת כמקור וסיבת הקישע.

וכך מגלה לנו רבינו הקדוש: יצר הטוב נקרא 'מסכן וחכם' (קהלת ד), שכן אדם שיצר הטוב שולט בו מחזיק את עצמו ועני ודל שאין לו חכמה עצמית, כי אם מה שהוא לומד ומקבל מן התורה; הוא חש את עצמו מסכן ועני, לעומת החכמה העליונה, ולכן הוא תמיד צמא ומשתוקק ללמוד ולקבל חכמה.

לעומת זאת, יצר הרע מכונה "מלך זקן וכסיל" (שם), שכן מי שיצר הרע שולט בו מואס בחכמה ובשכל. זוהי הרי מהותו של כסיל, כדברי שלמה המלך (משלי יח): "לא יחפץ כסיל בתבונה"; הוא חש את עצמו חכם מחוכם, הוא כבר לא צריך ללמוד מאף אחד, הוא סומך במאת האחוזים על מה שהוא חש ומרגיש...

אלפי מאורעות קטנים וגדולים, חשובים פחות וחשובים יותר, קורים סביבנו בכל יום. כל אחד מהמאורעות טומן בחובו כוח כפול: המאורע יכול לקרב אותנו יותר לאמונה בה', לפתוח לנו שער שנכיר יותר את טובתו של בורא העולם ונראה את השגחתו ואת רצונו - ומאורע זה עצמו יכול לגרום לנו טיפשות, עצבות, השתקעות בהבלי העולם ולשאר מרעין בישון.

המאורעות עצמם לא יכולים להטות אותנו לשום צד, לולא בחירתנו איך להביט עליהם. צורת ההסתכלות של האדם תלויה בנקודה דקה ונעלמת זו: האם הוא פתוח ללמוד ולקבל מפי הצדיקים מה ואיך מסתכלים על כל דבר, או שהוא מואס בלימוד הזה? האם הוא חש עצמו קטן וטיפש

מול התורה, או שהוא גם מחשיב את עצמו למבין ופרשן שמטיב לעמוד על מהותם של דברים?

דבר רגיל הוא לשמוע מפי בני אדם ביטויים כגון אלו: 'אני מרגיש אומלל'; 'אני חש מובס'; 'הללו יודעים לעשות חיים, אני מקנא בהם'... התחושות וההרגשות האלה מובילות וקובעות, הן סתמות את הדרך להסתכלות האמיתית על כל המאורעות - ומשם ואילך הדרך פתוחה לכל מה שיצר הרע רוצה לפעול.

אבל הכל מתחיל מן התולעת הזעירה הזאת שמקורה בגאוה מטופשת, האומרת לאדם, שהוא כבר לא צריך ללמוד ושהוא יכול לסמוך על עצמו. שם, בחוט הדקיק הזה, מתחילה להירקם תוכניתו המרה של השטן.

יעקב ועשו מגלמים את מלחמת הטוב והרע. כבר במעי אמם התרוצצו הבנים ובקשו לנצח זה את זה במלחמה הנצחית הזאת שבין מלכות הקדושה לזו של הטומאה.

אך כלפי חוץ לא נראה דבר. הם נולדו כתאומים וגדלו יחד. "כל זמן שהיו קטנים, לא היו ניכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם" (רש"י בראשית כה-כז) - עד שנפרדה דרכם.

אך התורה מלמדת אותנו איך זה התחיל: תכונתו העיקרית של יעקב היתה "איש תם יושב אהלים"; הוא אהב ללמוד ולהחכים, הוא חש את עצמו קטן ודל מול חכמת הבורא, ורצה תמיד לשמוע מה בפי התורה. לעומתו עשו, היה "איש יודע ציד" - "חרוף לרמות" (רש"י שם); הוא סמך על חריפותו הטבעית. בגאוותו הרגיש שהוא זה שיכול לפרש ולהחכים את הכל, ולכן ביה את הבכורה כשהכוונה בעיקר לראשית חכמה.

זוהי הוראה לדורות.

מי שרוצה להתקרב לקדושה, חייב לעקור מתוכו את שיגעון הגדלות הזה שאומר לו כי הוא מבין ויודע מה שהוא רואה. הוא חייב להבין שהוא כמו עיוור המגיש בחושך, ולחקוק בלבו כלי קיבול לחכמה. לשמוע ולציית.

זה שורש כוחו של יצר הטוב המביא לכל טוב.

(עפ"י ליקוטי מוהר"ן ח"א, א)

מי שרוצה להתקרב לקדושה, חייב לעקור מתוכו את שיגעון הגדלות הזה שאומר לו כי הוא מבין ויודע מה שהוא רואה. הוא חייב להבין שהוא כמו עיוור המגיש בחושך, ולחקוק בלבו כלי קיבול לחכמה. לשמוע ולציית

חוקי. הלימוד היומי

יום	יום בחודש	מותר ל"ן	ליקוטי תפילות	ליקוטי תפילות היומי	הדף
שבת	חשוון	ה"ב	ה"א	ה"א	הוריות
א	ב	ה: :	רכ	לא לב	ט
ב	ג	ו. :	רכא	לג לד	י
ג	ד	ז. :	רכב	לה לו	יא
ד	ה	ח. :	רכג	לו לה	יב
ה	ו	ט. :	רכד	לט מ	יג
ו	ז	י. :	רכה	מא מב	יד
ז	ח	יא. :	רכו	מג מד	יז

יום של הפצה

כו' חשוון

לע"נ

ר' מנחם שמואל ב"ר אברהם יהודה ז"ל

אוצרות ברסלב

י"ל ע"י "אוצרות ברסלב"

ת.ד. 50617 בית שמש

טל, במשרד: 02-9993338 פקס: 02-9926066

לשמיעת שיעורים בשפות שונות 02-9950000

בארה"ב 8552121-718(1) .....

מוקד הישועות 1800-255-522

ניתן לקבל את הגליון מידי שבוע גם בדוא"ל

braslav@actcom.net.il

הפצה למנויים ובתי כנסיות: 057-3100646

הנצחה, תרומות ופרסום: 057-3100693

צדקה פותחת שערים

המרחם על הבריות - מרחמים עליו מן השמים" (שבת קנא ע"ב).

עניין זה מרומז בפסוק "פתוח תפתח את ירך" - אם אתה מתגבר ופותח את ירך הקמוצה לתת לאביון גם כנגד הטבע - אתה פותח פתח של שפע ורחמים בעולם כולו, ובפרט כלפיך-אתה שעוררת את הרחמים הללו.

הפתח הזה שהצדקה פותחת, אינו רק פתח של רחמים בגשמיות, אלא גם ובעיקר פתח של רחמים ברוחניות.

אמת, כל מצווה ועבודת ה' שאנחנו עושים אמורה לפתוח פתח בינינו לבורא עולם - "פיתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם" - אבל אם הוא יתברך יסתכל על המצוות שלנו במידת הדיון, כי אז אוי ואבוי - האם הן נעשו בכונה הראויה, בשמחה, בדחילו ורחימו, כראוי לעמוד ולשרת לפני מלך מלכי המלכים?!

אבל למצוות הצדקה סגולה מיוחדת, יותר מכל המצוות, היא פשוט סותמת את פיהם של המקטרגים; בצדקה יש כוח להגביר את מידת הרחמים - ואזי כל מצווה שאנו עושים מתקבלת באהבה ובחיבה.

זו הסיבה שבשולחן ערוך מובא כי לפני התפילה יש לתת צדקה, ובספרים הקדושים אף מבואר שגם לפני כל מצווה יש לתת צדקה. שכאמור, הצדקה פותחת את כל הפתחים, לתפילות, למצוות, שיעלו למעלה בלי הפרעה.

אמנם מצווה, אבל איננה "עבודה".

ברם, הרבה פעמים לא כל כך מתחשק לתת; 'כבר נתתי מספיק לאחרונה, למה הם לא פונים אל העשירים? זו לא חכמה לבקש כל הזמן מאנשים כמוני. מה, אני חייב לדאוג לכל המסכנים בעולם? במיוחד שבדיוק לאחרונה העסקים כבר לא כמו שהיו. נראה, אולי פעם אחרת...'

במקרים כאלה, כשרגש הרחמנות הטבעי כבר לא פועל, זו אומנם עבודה גדולה - עבודת המידות, להתגבר על הטבע - ובכל זאת, למרות הכל... לתת.

לא מדובר בהכרח על סכומים גדולים, אבל לתת בגלל שהקב"ה ציווה, זוהי עבודת הצדקה!

שני כוחות בהנהגת הבורא בעולם: מידת הרחמים ומידת הדיון. כל השפע והטוב והחסד מגיע ממידת הרחמים, וכל הקשיים, הצרות והאכזריות - ממידת הדיון.

רגש הרחמנות שבלב והרצון לעזור למסכן - מגיע מהרחמים, והתחושה של ההתעלמות והאדישות מגיעה ממידת הדיון. לכן, כשאני מתגבר כנגד האכזריות הזו, מרחם ועוזר - אני משליט את מידת הרחמים לא רק בלבי אלא בכל הבריאה כולה. שכן כל ההנהגה האלוהית בבריאה מושפעת ממעשי האדם, כדברי חז"ל: "כל

"מי שהוא רחמן מטבעו ונותן צדקה מהמת רחמנות שבטבעו - אין זה עבודה, כי יש גם כמה חיות שהם רחמניים בטבעם. רק עיקר העבודה - לשבר האכזריות ולהפכו לרחמנות..."

"התועלת של הצדקה גדול מאד... שעל ידי הצדקה שופע החסד... כל דבר מעבודת ה'... צריכין לפתח שם פתח, וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתח הפתח יותר ויותר".

(ליקוטי מוהר"ן ח"ב, ד)

"עבודת הצדקה... שמעתם פעם על מושג כזה? לא, אין הכוונה לעבודתם הקשה של השדרים למיניהם שמכתתים רגליהם בכל קצווי תבל עבור מוסדות תורה וחסד. מדובר כאן על עבודה מיוחדת שיש בעצם נתינת הצדקה.

תשאלו, איזו עבודה? אפשר לתת, נותנים, וזהו. היום לתת צדקה זה הדבר הקל ביותר, יש 5-6 אפשרויות להעברת תרומה, אפילו מגיעים אליך הביתה במיוחד - רק תתן. מה העבודה כאן?

נכון, לתת צדקה זו לא בהכרח "עבודה", אפילו גויים נותנים לפעמים צדקה, אפילו אצל בעלי חיים אנחנו מוצאים ביטויים של עזרה הדדית וסיוע לחלשים שביניהם. אכן, כשנותנים צדקה כשמרגישים רחמים ורצון לתת, זו

ר' חיים סטאלער - ממקורבי מוהרנ"ת

רבי לוי יצחק מכרדיטשוב".

לפקודת הזמן זכו ר' חיים וזוגתו לבן כדבר מוהרנ"ת, והם קראו את שמו לוי יצחק. הם התברכו בעוד בן ובת. בנם השני נקרא בשם "ישראל", על שם הבעל שם טוב הקדוש, הוא החסיד הנלהב רבי ישראל טירוהוביצר. הבת נישאה לחסיד הנלהב ר' שבתאי ברסלבר.

לישולם זכר של אחד מבניו של ר' חיים הגיע רבי נפתלי תלמיד רבינו. היה זה בעיצומו של חורף, בדרכו פרצה סופת שלגים עזה, והוא לא הצליח להתקדם. פנה רבי נפתלי לאנשים שהיו עמו: "אימרו שמות הצדיקים".

וראה זה פלא: אך החלו לעשות כדבריו, חדלה הסערה, ומוג האוויר נרגע.

שנים רבות לאחר נישואיו, לא נפקד ר' חיים בבנים. פנתה אליו זוגתו בטענה: "אנשים רבים הולכים אל רבי נתן, להתברך מפיו - ואתה שכה זקוק לישועה, מדוע אינך הולך להתברך אצלו?!"

- "רבי נתן מודע היטב למצוקתנו גם בלי שאספר לו - מדוע עלי ללכת אליו?!" השיב ר' חיים, "אם רצונך בברכה ממנו, לכי את ובקשי את ברכתו".

הלכה האשה אל מוהרנ"ת, ובבואה לפני פתח חדרו נעמדה ופרצה בבכי עז.

- "מי בדלת?" שאל רבי נתן. נכנסה האשה, ובקול בוכים סיפרה על צערה העמוק מכך שכבר כמה שנים אינם זוכים לילדים.

- "אמרי לבעלך, שיקבל על עצמו לארח בביתכם בראש השנה עשרה מחסידי ברסלב הבאים אל הקיבוץ הקדוש, וידאג לאוכל בעבורם, אפילו אם יהא זה חלה עם אבטיח בלבד".

- "בודאי! נביא אל ביתנו עשרה אורחים לראש השנה!" הכריזה האשה בשמחה.

- "לכי ושאלי את פי בעלך", השיבה מוהרנ"ת.

כשמע ר' חיים את דברי רבי נתן, נענה בהתרגשות: "אמרי לרבי נתן, שניתן לאורחיו גם דגים ובשר..."

לאחר שהעבירה האשה את דברי בעלה, אמר רבי נתן: "כאשר בערת ה' תזכו לחבוק בן - תקראו לו על שמו של

בשבחו של ר' חיים אמר פעם רבי נתן: "הרי הוא אותו תמים ופשוט שרבינו כה הפליג בשבחיו!"

ר' חיים כונה "סטאלער", על שם מקצוע הנגרות שבו עסק. נוהג היה לקום בחצות לילה, לערוך 'תיקון חצות'. לאחר מכן היה עוסק במלאכתו, וגם זה - תוך כדי התבודדות ושיחה לפני ה'. וכה היה אומר בתמימותו הטהורה: "ריבנו של עולם! הבט נא וראה כיצד לוקח אני בול עץ, מלטש אותו וְמְנַקֵּה אותו, עד שהוא יוצא מתחת ידי יפה ונאה - מתי אלטש ואייפה כך את נשמתו?!"

וכך היה מרכב בדיבורי התבודדות, ואמירת תהלים.

בשכנות אליו באומן, התגורר רב חשוב שנמנה על חוג המתנגדים. פעם שאלוהו חבריו: "נו, מה עושה אתה כדי להצר את צעדיו של שכנך, חיים הברסלבר?!"

"איך אוכל להגשות רע לאדם שכזה?!" התנצל הרב, "הלא מדי לילה, בהגיע עת חצות, שומע אני אותו בוכה מעומק לבו באמירת 'תיקון חצות'. הבכי הנורא שלו מוקים אותי ממיטתי, ושוב אינני יכול לחזור לישון מרוב ההתעוררות האוחזת בי - ואיך ימלאני ליבי להתנכל אליו ולצער אותו?!"

ולא היתה להם למתנגדים שום מענה לישון, לנוכח דברים אלה.

פעם אמר אותו רב לחסידיו ברסלב: "יכול הייתי להיות מתנגד עצום לכם בקנה (=משונה דיגער מתנגד), אבל הדמעות של ר' חיים שלכם אינן מניחות לי להיות כזה..."

כמה קטן הטוב שמצאת בך,
ככה גדול זה יעשה אותך

(עפ"י ליקוטי מוהר"ן ח"א רפב)

איך הפך עגלון למחותנו של הצדיק?

לשמוע, כי במו עיניהם ראו את ר' יששכר יוצא מבית טומאתם של הגויים בעיר.

השמועה המסעירה פרשה חיש כנפיים, ועד מהרה נותר ר' יששכר מובטל ומחוסר עבודה; וכי איזה יהודי כשר וישר יאות לנסוע בעגלתו של המשומד?!

כאשר צעד ברחוב, היו הבריות מסבים פניהם לעבר השני, לבל יביטו חליה בפני רשע.

קשים לתיאור הבזיון והצער הנורא שהיו מנת חלקו; לא הועילו טענותיו והסבריו כי בטעות נקלע לבית התיפלה. דבריו נפלו על אוזניים אטומות.

באותם ימים, היה ר' יששכר שבור ורצוץ כפי שלא היה מימיו. בצר לו, בא לפני הצדיק הקדוש שהתגורר בעירו, רבי זאף וזאלף מזיטומיר, בעל 'אור המאיר'. הוא סיפר לו את הסיפור כולו, וסיים בזעקה מקירות לבו: "רבי! אנא אוליך את הרפתי? בכל רחוב וסימטה שחיים אודותי, מאין אתפרנס? מי ירצה להשתדך עימי?"

"אמרו נא לי", פנה אליו רבי זאב וזאלף רכות, "האם אכן נקי אתה מהחשדות שקשרו אליך?"

"רבי! מעולם לא עלתה על ליבי מחשבת אוון נוראה שכזו להמיר את אמונותי בק-ח לי בעבודת אליילים! זוהי עלילת שוא שכל יסודה בטעות!"

"אם נקי אתה מאשמה כדבריך", נענה הצדיק, "עוד תזכה להשתדך עם אחד מגדולי הדור, וכך יראו הכל את חפותך. בשלב זה עזוב את משרת העגלונות, והפסד אחר עיסוק אחר לפרנסתך."

עשה ר' יששכר כדברי רבי זאב וזאלף. הוא מצא מקור פרנסה אחר, וה' צייה את הברכה באסמיו. מיום ליום הלך והתעשר עד שהתפרסם כגביר בעמיו.

לקראתו כעדר זאבים על גדי צעיר, הקיפו אותו בכמין טבעת, והחלו משדלים אותו בדברי הבל להמיר את דתו - - -

ניסה האברך להתחמק מידם, אך ללא הועיל. הכמרים אינם חפצים לוותר מהר כל-כך על הזדמנות הפו שנקרתה בפניהם; טרף כה שמן אינו מזדמן בכל יום. הם לא הניחו לו לצאת לנפשו, פתחו בתיאורים מפתים ומשכנעים על ה"אושר" הרב הצפוי לו כאשר יסכים לקבל עליו את הדת הנצרות. מאידך, איימו עליו לבל יעזי לסרב להצעתם.

הבית ר' יששכר כה וכה, וירא כי נתון הוא במיצר. בהחלטת פתע, שלח ידו לאמתחתו, הוציא את כים מעותיו ומסרו לידי הכמרים, ובלבד שיניחוו לנפשו.

למראה כספו של היהודי, הרפו הכמרים ממנו. לא המתין האברך רגע קט, נשא רגליו ונמלט חיש מן המקום המבייש.

אלא שאיתרע מזלו, וברגע צאתו משערי הכנסיה הבחינה בו חבורת העגלונים. כיון שעוד קודם לכן התרעמו על המתחרה החדש שקם להם, לפי הכלל הידוע, ש"אומן שונא את בני אומנותו", מצאו עתה עלילה לטפול עליו...

הלכו העגלונים והעידו באוזני כל מי שמוכן היה

יהודי תלמיד חכם וירא שמים, שביתו מבורך בילדים ופרנסתו דחוקה ביותר, היה ר' יששכר.

כשראה כי באו מים עד נפש, ועליו למצוא מקור פרנסה, הרהר בדבר, עד שהחליט לעסוק במקצוע העגלונות.

ביזטומיר, העיר בה התגורר, היה מקצוע זה ברובו בחזקת היהודים, ובשוק העיר הוקצה עבורם מקום מיוחד עבור סוסיהם ועגלותיהם. הלך ושכר סוס ועגלה מאחד הנכרים, למד את רזי המקצוע, ונעמד ברחבת בעלי-העגלות בשוק, ממתין ללקוחות.

תוך כדי המתנה ממושכת, שאל את אחד העגלונים הותיקים, היכן יוכל להשיג מעט אוכל להשיב נפשו. הלה הצביע בידו: "הרואה אתה? פנה לכיוון הזה, ישר, ולאחר מכן שמאלה..."

הלך ר' יששכר כפי שהסביר לו עמיתו החדש למקצוע, אך בטעות הוליכוהו רגליו היישר אל... הכנסיה הנוצרית שעמדה בסמיכות מקום. וכי מניין ידע ר' יששכר, שכל ימיו ספון היה בין כתלי בית המדרש, כי כאן שוכן בית טומאתם של הערלים?!

קבוצת כמרים לבושי שחורים פסעה בנחת במסדרונות הכנסיה, כשלפתע נפערו עיניהם בתדהמה: יהודי עטור בוקן ופיאות משוטט בתוך בית תיפלתם! זיק מרושע ניצת בעיניהם, הם עטו

השבוע לפני...

השבוע לפני 177 שנה

■ מכתבי חיווק סמוך לשבת

אחד מאנשיו של מוהרנ"ת היה רבי זאב. בשנת תקצ"ד אנו מוצאים אותו מרחיק נדוד צפונה-מערבה עד לעיר פטרבורג, עקב עיסוקו בצרכי הכלל וזיכוי הרבים.

מוהרנ"ת דרכו בקדוש, כתב לו אגרת חיווק, בכדי שגם בפטרבורג הרחוקה יוכל להחזיק מעמד. האיגרת נכתבה ביום רביעי פרשת חיי שרה, אך עקב העדר שליח מתאים, התעכבה אצל מוהרנ"ת למעלה מעשרה ימים.

ביום שישי, ערב שבת קודש פרשת תולדות שנת תקצ"ד, סמוך מאד לכניסת השבת, התפנה מוהרנ"ת לכתוב ראשית לכל תשובה על שני מכתבים שהריץ אליו בנו יקירו רבי יצחק כשהם "מלאים צעקות גדולות ומרות". את מכתבו הוא פותח בבקשה אישית, שיקבל את האיגרת המיועדת לרבי זאב וישתדל לשלוחה אליו בריזות (כראה לאור עבודתו של רבי יצחק בבית הדואר), היות והאיגרת מיועדת עבור "עסק גדול וזכות הרבים".

שלא כנהוג, השאיר מוהרנ"ת את האיגרת פתוחה ולא התומה, עקב רצונו שגם בנו רבי יצחק יוכל לקרוא בה; "ולדעתי גם זה האיגרת הוא תשובה אליך, ומשמ תוכל להבין רמוזים אליך".

מוהרנ"ת מביע באיגרתו לבנו דברי חיווק מעצם העובדה ש"אם גם בפטרבורג, כפי מה שעומד עתה רבי זאב... כפי מה שאתה יודע קצת - אם גם שם יש תקוה - מכל שכן... וכל שכן עליך בני חביבי. ולדעתי, בזה בעצמו ראוי לך לשמוח נפשך מאד ולהודות על חלקך, שניצלת על כל פנים לבל להיות עתה בריחוק מקום באדעס, מכל שכן בפטרבורג".

והוא ממישך לחזק את בנו בכך שלא עלתה על דעתו המחשבה להרחיק נדוד למקומות כאלו. ואם כל זה לא יפיג את צערו, עליו לזכור היטב את דברי רבינו הקדוש, שהשם יתברך גדול מאד, וכי העיקר שאין מתייאשים מלצעוק, בהפטריו כי "ברוך השם אין אתה מייאש עצמך מצעקה כלל, ובוודאי קול צעקתך עולה עד לשמים".

באותה תקופה סבל רבי יצחק מביזיונות שהרעיף עליו מאן דהוא, ואביו הגדול מחזקו גם בזה: "ומה שאיזה איש ביה וקילל אותך ח"ו - אל תצטער על זה, כי זה מבואר בכל הספרים שהוא לטובה והוא כפרת עוון... ובעזה"י מאלוך תבין איך להתנהג בזה, אבל חלילה להצטער כל כך על זה".

עקב השבת ההולכת ומתקרבת, מוהרנ"ת מפסיק את הכתיבה, "ומחמת כבוד שבת וגם הנייר יהודי אינם עולים יפה בכתיבה - ההכרח לקצר. ואם יהיה ה' עמדי וישלח לי עוד דיבורים אחר שבת, א"ה אוסיף לכתוב". ואכן, ביום ראשון כתב מכתב נוסף ושלח לו את שני המכתבים יחד עם האיגרת לרבי זאב.

(עלים לתרופה, קב)

לחידודא

חידה מס' 72

מי מתלמידי מוהרנ"ת תרם את שני הרובלים הראשונים לבניית הקלוזי?

הפתרון לחידה מספר 71

מי הלך חצי פרסה ברגליו, לקראת רבינו שבא מארץ ישראל?
- רבי יקותיאל המגיד מטירוהוביצה (חיי מוהר"ן קמט)

זכה בהגרלה לחידה מס' 70

מאיר בן ניסן, מודיעין עילית.
בסך 50 ₪ זכות קניה בחדר ספרים ברסלב רחוב רשב"י 21 מודיעין עילית (מתחת הקלוזי)

